

КАКО ОДГОВОРТИ ИЗАЗОВИМА КУЛТУРНОГ ТУРИЗМА СА АСПЕКТА САВРЕМЕНИХ БИБЛИОТЕКА

САЖЕТАК | Обилазак културних манифестација и културно-историјских грађевина све више је одлика културног туризма и појединаца којима је потребно понудити занимљиве садржаје једног одређеног поднебља. Све више је туриста који се руководе искључиво потребом да упознају историјско и културно наслеђе других земаља, те управо због тога култури и културном туризму многи елементи постају заједнички. У свему томе незаобилазна је и веза између библиотека и туризма. Туристи своје интересовање за историјске, уметничке, научне и све друге потребе у области културе могу остварити преко библиотека које нуде све оно што поседује одређена заједница на одређеној територији. Управо то су и сагледале многе земље у свету, те библиотеке и библиотечке услуге активно укључују у своју туристичку понуду као незаобилазан сегмент културног туризма.

КЉУЧНЕ РЕЧИ | културни туризам, библиотека, туристичка понуда, завичајне збирке, промоција библиотеке

Савремени корисник туристичких путовања не задовољава се више пуким обиласком културно-историјских споменика већ очекује од одласка на жељену дестинацију туристичку понуду која укључује и упознавање са комплетним културним наслеђем одређеног краја, уз културни туризам који захтева и проучавање и спознају културе одређеног народа која укључује наслеђе одређене земље и целокупна достигнућа из различитих области уметности.

Основна мотивација туриста јесте свакако забава, али поред ње они који управљају културом морају адекватно одговорити и на потребе туризма у сфери културе. Обилазак културних манифестација и културно-историјских грађевина

све више је одлика културног туризма и појединаца којима је потребно понудити занимљиве садржаје једног одређеног поднебља.

Будући да управо култура и почива на културним вредностима које се између осталог везују и за туристичку привреду из тога и произилази веза између културе и културног туризма као битног мотива за туристичко путовање.

Велика понуда туристичких дестинација и туристи који су у том погледу све захтевнији, тражи одговарајућу понуду као одговор на едукационе елементе који су саставни део одмора, јер одмор све више зависи и од представљања културних вредности одређеног поднебља.

Све више је туриста који се руководе искључиво потребом да упознају историјско и културно наслеђе других земаља, те управо због тога култури и културном туризму многи елементи постају заједнички. Поједини туристи искуључиво желе упознати културна добра одређеног краја, а често их интересују управо материјална и нематеријална култура краја у који су се запутили. Они који својом туристичком понудом знају одговорити на одређене захтеве туриста, могу адекватно искористити свој културно-туристички потенцијал.

Културном туристи на првом месту је култура и посета и присуствовање одређеним културним манифестацијама. Често такав туриста и сам учествује у манифестацијама које посећује. Културни туриста жели да упозна и добије информације из области културе одређеног подручја које је његова одабрана дестинација. У томе му библиотеке такође могу помоћи. Знања која туриста из области културе жели добити везана су за уметност, историју, веру, нацију, храну, обичаје или обреде...

Није редак случај да када су у питању нематеријална културна добра, туристи и сами учествују у одређеним обичајима, свечаностима и обредима одређеног краја. За директно учешће туриста у културној понуди одређеног краја потребно је извршити одређене припреме како би туристи унапред били припремљени за све оно што их чека на њиховој дестинацији. Потребно је пружити информације које туристи траже и које су им потребне ради њиховог туристичког угођаја.

У свему томе незаобилазна је и веза између библиотека и туризма. Туристи своје интересовање за историјске, уметничке, научне и све друге потребе у области културе могу остварити и преко библиотека које нуде све оно што поседује одређена заједница на одређеној територији.

Библиотеке организују изложбе, књижевне промоције и сусрете, трибине, научне скупове, те на тај начин учествују у развоју културног туризма.

Информације које су туристима потребне свакако се налазе у библиотекама. Да би се информације које поседује библиотека адекватно понудиле туристима,

Слике 1. и 2. Библиотека некад и сад

библиотека мора за то поседовати адекватан простор који ће и својим изгледом привући туристе. Пример за такво нешто управо је зграда новопазарске библиотеке „Доситеј Обрадовић”, која је у сарадњи са локалном туристичком организацијом и Министарством туризма, трговине и телекомуникација Републике Србије реконструисана и својим изгледом привлачи туристе да обиђу у туристичкој понуди Новог Пазара и зграду библиотеке, а онда у њој пронађу адекватне информације.

За потребе туриста библиотека је приредила и изложбу посвећену историјату зграде библиотеке која кроз четири историјске етапе приказује историју зграде и Града. Туристима је зграда библиотеке Новог Пазара смештена на локалитету који је и сам део туристичке понуде краја и у оквиру шире туристичке понуде одговара потребама културног туризма Новог Пазара и региона.

За потребе културног туризма зграда библиотеке је смештена поред саобраћајнице и у центру града тако да и на тај начин одговара потребама туризма. Просторно библиотека Новог Пазара може пружити све информације и одговорити потребама

Слика 3. Изложба „Касарна кроз историју”

Слика 4. Саобраћајница поред зграде библиотеке и табле за туристе културног туризма. Око зграде библиотеке туристима је обезбеђен бесплатан интернет и на тај начин туристи могу добити потребне информације.

Туристи могу уз показани пасош добити све информације на научном одељењу библиотеке и бесплатно користити све услуге које пружа библиотека, а уз положени депозит и позајмити књиге и све остале тражене публикације. У оквиру одговора на потребе културног туризма у библиотеци постоји одељење које даје одговоре и информације од значаја туристима и нуди информације које су специфичне и посебно битне туристима за локалну заједницу.

Приликом обиласка библиотеке и њене зграде, библиотекари на неки начин постају туристички водичи који презентују историјат зграде и поједина одељења, те пружају све услуге које су културним туристима потребне.

Све ово се наравно може наћи и у дигиталној форми и такође је доступно потребама културног туризма, а на веб-сајту библиотеке су садржаји интересанти за туристе доступни и кроз видео-материјале.

Сви садржаји промовишу се путем друштвених мрежа и путем локалних

Слике 5. и 6. Хол библиотеке

Слика 7. Изглед веб-сајта библиотеке

телевизија. Корисник и туриста мора бити упознат са свим услугама које библиотека пружа, те путем летака, телевизије и радија јавност се мора упознавати са услугама библиотеке. Новопазарска библиотека поседује посебан летак који је доступан свим корисницима па и туристима који их води кроз интернет претраживање базе коју поседује библиотека.

За потребе културног туризма и пружања услуге од стране библиотека добро је успоставити сарадњу са туристичком организацијом и локалним хотелијери-ма и већ тамо презентовати у виду летака услуге које туристи могу добити у библиотекама. Библиотеке на овај начин намећу своју понуду културном туризму и

Слика 8. Флајер и упутство за корисника за претраживање

Слика 9. Библиотека у Турској

истичу да је баш њихова понуда веома важна и битна.

Управо то су и сагледале многе земље у свету те библиотеке и библиотечке услуге активно укључују у своју туристичку понуду као незаобилазан сегмент културног туризма.

Тако на пример у окружењу, у Загребу делује у оквиру Института за туризам Библиотека Института за туризам. Библиотека таквог типа је специјализована и пружа корисницима услуге на бази научних и стручних информација за подручје туризма. Истовремено овакве библиотеке укључују се у различита информациона истраживања у сфери туризма.

Посебно је интересантна могућност у појединим срединама спајања Библиотека и туристичких организација у јединствену организацију са заједничким делатностима. Пример такве праксе јесте између осталог Ариље, где су ове две установе спојене у једну чиме се њихово заједничко деловање и правно и практично објединило.

Пример добре праксе јесте и Турска, у којој страни држављани уз једноставно показивање пасоша могу добити улазнице и посетити библиотеке и користити све услуге Библиотеке на одређеној туристичкој дестинацији.

С друге стране Светска туристичка организација омогућила је бесплатан приступ појединим е-библиотекама.

Посебну улогу у културном туризму имају завичајна одељења библиотека. Управо су завичајна одељења та која су најинтересантнија туристима јер она најбоље показују локалну заједницу и културу одређеног краја. Завичајна одељења у односу на културни туризам представљају писане, штампане збирке, затим

Слике 10. и 11. Разговор са писцима и Завичајно одељење

садржаје у графичком, визуелном, звучном, а у последње време и електронске грађе, укључујући разне документарне филмове, cd и dvd формате. Завичајно одељење новопазарске библиотеке за потребе културног туризма самостално снима разговоре, интервјуе са завичајним писцима и поставља на сајт библиотеке, чиме омогућава туристима да се упознају са локалном књижевношћу и историјом краја. Дигитализацијом целокупног књижевног стваралаштва свих локалних писаца омогућен је бесплатан приступ свим корисницима, а самим тим и туристима.

Када је у питању веза између завичајног одељења и културног туризма, свакако се не сме занемарити и економска рачуница и делатност у области маркетинга и продаје онога што туристима може бити занимљиво. Новопазарска библиотека је израдила монографију „Бујрум у Нови Пазар“, у којој су на српском и енглеском језику представљени историјско-туристички потенцијали Новог Пазара.

Такође монографије „Стари занати Новог Пазара“ и „Етимолошко поријекло назива појединих насеља Новог Пазара“, у издању новопазарске библиотеке, продајног карактера су и туристи их у библиотеци могу купити као сувенире.

Изузетно је важно да у одговору библиотека на културни туризам информације

Слика12. Насловна страна монографије „Бујрум у Нови Пазар“

Elijas Rebronja

Stari majstori Jeni Pazara

Stari zanati u Novom Pazaru

Ismet Rebronja • Elijas Rebronja

Etimološko porijeklo naziva pojedinih naseljenih mjesta u Novom Pazaru

Слике 13. и 14. Насловне стране монографија објављених за потребе туризма

које пружају библиотеке буду доступне свима. У складу са тим, библиотека у Новом Пазару има посебне услуге за слабовида лица које могу помоћи тој категорији туриста.

Такође у понуди постоји и посебни индукциони систем, индукциона петља, која је прилагођена туристима са слабијим слухом тако да уласком у круг библиотеке туристи имају посебну комуникацију са појединим библиотекарима. Важно је да информације буду доступне свим категоријама туриста без обзира на пол, узраст, веру, нацију, језик или било коју другу туристичку особеност.

Када је у питању језик, мора се у библиотекама изнаћи начин остваривања добре комуникације на страним језицима, те је потребно да један библиотекар који добро влада страним језиком, буде стално задужен за тај вид комуникације са туристима. У сарадњи са локалним властима добро је обезбедити за потребе културног туризма и информациони пулт у библиотекама, где ће туриста добити све потребне информације и бити на прави начин упућен да у библиотеци добије оне информације и литературу која га интересује.

Културни туризам базира се на посети музеја, галерија, концерата и манифестација које занимају савременог туристу, али се савремене библиотеке свакако морају укључити у туристичку понуду и бити њен незаобилазан део. Дobar пример може бити и Будва, која туристима у оквиру културног туризма нуди и обилазак Старог града, тврђаве и библиотеке у њој.

Овим се у пракси потврђује неопходност укључивања културних установа у туристичку понуду локалних заједница.

Слика 15. Кутак за слабовида лица

Библиотеке се свакако могу укључити у сферу културног туризма и на више адекватних начина одговорити изазову и потребама савремене људске заједнице. Један од одговора на потребе културног туризма јесте и издавање туристичких монографија, туристичких водича, културно-историјских брошура, проспеката.

Да би се на адекватан начин изашло у сусрет захтевима културне заједнице и потребама културног туризма, потребно је пре свега створити основу за сваки даљи рад. У оквиру библиотека треба набавну политику усмерити једним делом ка набављању оне литературе која може користити научним радницима и библиотекарицама за израду свега што је потребно културном туризму.

Други сегмент је стварање одређене стручно-информатичке службе која се може бавити припремом и техничком подршком писања и штампања адекватних форми потребних за културни туризам.

Посебно треба обратити пажњу на примере добре праксе и онога што је већ створено у овој области како би се разменом искустава и умрежавањем библиотека које раде на овоме пољу олакшала сама издавачка делатност.

Библиотеке данашњице морају пратити савремене трендове у свим областима и сходно томе прилагодити своје деловање у оквиру туристичке понуде локалне заједнице, те адекватно одговорити потребама културног туризма, јер пружање свих услуга корисницима чини библиотеку приступачном и занимљивом што је уосталом и један од основних циљева рада данашње библиотеке.

ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ

Dragičević, G. „Ljeto u knjižnici ili kako knjižnica može obogatiti turističku ponudu”. U: *Arhivi, knjižnice, muzeji*, Katić, T. (ur.), 230-232. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2001.

Dulčić Ante i Lidija Petrić. *Upravljanje razvojem turizma*. Zagreb: Marketing tehnologija, 2001.

Ђукић, В. и Тодоровић, М. „Културни туризам – мост између културе и туристичке политике”. *Зборник радова Факултета драмских уметности*, (2008):256-283.

Ђukić Dojčinović, Vesna. *Kulturni turizam*. Beograd: Clio, 2005.

Hrvatska opća enciklopedija. Zagreb: Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 1999.

Jelinčić, Daniela Angelina. *Abeceda kulturnog turizma*. Zagreb: Meandarmedia, 2008.

Pirjevec, Boris. *Ekonomska obilježja turizma*. Zagreb: Sveučilište u Zagrebu i Golden Marketing, 1998.

Ružić, Pavlo. *Ruralni turizam*. Poreč: Institut za poljoprivredu i turizam, 2005.

Хаџић, Олга. *Културни туризам*. Нови Сад: Природно-математички факултет, Депарман за географију, туризам и хотелијерство, 2005.

ELIJAS REBRONJA
Public Library "Dositej Obradović", Novi Pazar
direktor@biblioteka-np.org.rs

HOW TO ANSEWER THE CHALLENGES OF CULTURAL TOURISM FROM THE
ASPECT CONTEMPORARY LIBRARIES

SUMMARY | Touring cultural manifestations and cultural and historic buildings is increasingly indicative of the expansion of cultural tourism and the individuals who need to be offered interesting content of a specific area. There are more and more tourists that are guided exclusively by the need to experience the historical and cultural heritage of foreign countries, and this is precisely why culture and cultural tourism are having more and more common elements. Given this fact, the connection between libraries and tourism becomes inevitable. Tourists can sustain their interest in historical, artistic, scientific and all other needs in the domain of culture through libraries, which offer all that a community on a certain territory possesses. This is precisely what many countries in the world have recognized, and have consequently actively included libraries and library services in their tourist offering as an inevitable segment of cultural tourism.

KEY WORDS | cultural tourism, library, tourist offering, heritage collections, library promotion

ЭЛИЯС РЕБРОНЯ

Народная библиотека имени Доситея Обрадовича, Новый Пазар
direktor@biblioteka-np.org.rs

КАК ОТВЕРТИТЬ НА ВЫЗОВЫ КУЛЬТУРНОГО ТУРИЗМА С ТОЧКИ ЗРЕНИЯ СОВРЕМЕННЫХ БИБЛИОТЕК

РЕЗЮМЕ | Экскурсии к культурно-историческим зданиям и участие в культурных мероприятиях становятся все более характерной чертой культурного туризма. Туристам необходимо предложить интересный туристический контент определенного региона. Все больше и больше туристов руководствуются исключительно необходимостью ознакомиться с историческим и культурным наследием других стран, и именно поэтому многие элементы культуры и культурного туризма становятся общими. При этом связь между библиотеками и туризмом неизбежна. Туристы могут реализовать свой интерес к историческим, художественным, научным и всем другим областям культуры в библиотеках, которые предлагают все, чем располагают отдельные сообщества на конкретной территории. Именно это и поняли многие страны мира, и библиотеки и библиотечные услуги активно включены в их туристическое предложение, как неизбежный сегмент культурного туризма.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА | культурный туризм, библиотека, туристическое предложение, краеведческие коллекции, продвижение библиотеки